

จดหมายเหตุคนตรี ๕ รัชกาล
งานวิจัยเอกสารและลำดับเหตุการณ์
พุทธศักราช ๒๔๑๑ - ๒๕๔๙

เฉลิมพระเกียรติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

เนื่องในวโรกาสครองสิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี

๒๕๔๙

คำรำลึกในพระมหากุณาธิคุณ และกิตติกรรมประกาศ

หนังสือที่มีขนาดใหญ่เล่มนี้ จะเขียนขึ้นมาเป็นเล่มได้ ต้องอาศัยพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม อาศัยความรู้ ความจำ ที่สำคัญคือความกรุณา ความเอื้อเฟื้อจากท่านทั้งหลายเป็นจำนวนมาก ยากที่จะบรรยายให้ครบถ้วนได้ ขอเรียบเรียงไว้ให้ปรากฏดังต่อไปนี้

เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้าพเจ้านายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล หัวหน้าคณะผู้เขียน ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่อาคารชัยพัฒนา หลังจากกราบบังคมทูลถวายงานต่างๆ แล้ว ได้นำต้นฉบับงานเขียนหนังสือเล่มนี้เฉพาะ ๕ ตอนแรกที่เรียงพิมพ์และจัดรูปเล่มแล้ว ไปถวายทอดพระเนตรเป็นตัวอย่าง มีพระราชดำรัสว่าเขียนเรื่องย้อนหลังอย่างนี้แปลก ทำไว้ก็ดีแล้ว ถ้าเขียนให้ดีกว่าอ่าน ทั้งจะได้เห็นว่าในแต่ละยุค มีเรื่องอะไรเกี่ยวกับคนตรีเกิดขึ้นบ้าง ขอให้ระวังเรื่องวิธีการอ้างอิง คือต้องชัดเจนแม่นยำ จึงจะเป็นประโยชน์ต่อไปภายหน้า พระราชดำรัสที่อัญเชิญมานั้นนับเป็นพระมหากุณาธิคุณอันเกล้าอันกระหม่อมหาที่สุดมิได้ คณะกรรมการผู้จัดทำหนังสือเล่มนี้ได้รับพระราชทานกำลังใจอย่างมหาศาล และพยายามที่จะทำให้ดีที่สุดเท่าที่สามารถทำได้

ผู้เขียนหนังสือนี้ทั้ง ๔ คน ขอขอบพระคุณมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) โดยเฉพาะอาจารย์มาลินี สาคริก ผู้จุดประกายงานนี้มาแต่ต้น ทั้งยินยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานในโครงการนี้ทั้งหมดตามที่บรรยายมาแล้วในเบื้องหลังการเขียนหนังสือเล่มนี้

ขอบพระคุณ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โดยมูลนิธิสยามกัมมาจล ซึ่งมีคุณหญิงชญา วัฒนศิริธรรม เป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่และประธานกรรมการมูลนิธิสยามกัมมาจล ผู้ให้ความอนุเคราะห์เงินทุน ในการทำงานครั้งนี้ โดยเฉพาะคุณสุพจน์ จิตสุทธิญาณ ที่ได้อำนวยความสะดวกในเรื่องการทำหนังสือนี้มาแต่ต้น รวมทั้งในเรื่องการจัดการประชุมปรึกษาหารือ และให้แนวความคิดในการจัดทำ ตลอดจนคำปลอบใจที่อบอุ่นมาตลอด ขอบพระคุณคณะกรรมการทุกท่านที่ร่วมประชุมและให้ความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการเรียบเรียง

ขอบคุณมูลนิธิราชสุดา ที่อนุญาตให้ใช้สถานที่ของมูลนิธิฯ ทั้งกลางวันและกลางคืนในการจัดทำต้นฉบับมาตลอดเวลานานหลายเดือน ขอบคุณเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ ที่อำนวยความสะดวกดูแลในเรื่องการรับรอง บรรดาผู้มาร่วมทำงาน จัดอาหารและเครื่องดื่ม การทำความสะอาดในห้องที่ทำงานมาโดยตลอด

ขอบพระคุณ อาจารย์ณัฐชยา นัจนาวากุล อาจารย์จตุพร สีม่วง นักศึกษาปริญญาเอก
วิทยาลัยศรียางคดีศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดลที่ได้มาช่วยเริ่มต้นงานการพิมพ์เอกสารอ้างอิงจำนวนหลายร้อย
เล่ม เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๔๙ ที่สำคัญได้มาช่วยสอนน้องๆ ที่เป็นรุ่นศิษย์หลายคนจัดระเบียบ
พิมพ์ชื่อหนังสือที่ใช้ในการค้นคว้าลงเครื่องคอมพิวเตอร์ จนแล้วเสร็จ น้องๆ นักศึกษาที่มาช่วยได้แก่
นางสาวแสงเดือน พุฒทศร นางสาวนิสากร นพเก้า และนางสาวจุฑามาศ พุ่มพวง ทำงานกันจนติด
อยู่หลายคืนด้วยความอดทนยิ่ง

ขอบคุณ คุณธงชัย ลีจิตพรสวรรค์ คุณโตม สุขวงศ์ คุณประยูทธ มุขนาค คุณทวีสิงห์
ซังนิมิตร มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ มูลนิธิมหาอุปรากรกรุงเทพฯ คุณบุญตา เขียนทองกุล จากกรม
ศิลปากร ที่กรุณาให้ข้อมูล เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์มีหนังสือหลายเล่ม โดยเฉพาะคุณเอนก นาวิกมูล
แห่งบ้านพิพิธภันท์ นอกจากให้หนังสือและรูปภาพเก่าๆ เป็นจำนวนมากแล้ว แล้วยังให้กำลังใจ ที่สำคัญ
ให้ข้อคิดควรระวังในวิธีการเขียนหนังสือในลักษณะเช่นนี้ว่าจะทำให้ละเอียดถูกต้องครบครันได้ยาก โดย
ปลอบใจไว้แต่ต้นว่า อย่าเสียใจถ้ามีผู้วิเคราะห์วิจารณ์ความบกพร่อง ที่จะต้องมีผู้ตรวจพบหลังจากหนังสือ
ออกแล้ว ด้วยไม่มีหนทางที่จะทำหนังสือในลักษณะนี้ให้สมบูรณ์แบบได้ และยิ่งวันผ่านไป ข้อมูลบางเรื่อง
ที่ค้นไม่ได้ในขณะที่ยังเขียนปี ๒๕๔๙ นี้ ก็จะทยอยปรากฏขึ้นตามมาอีกเรื่อยๆ งานเช่นนี้ จึงจำเป็นจะ
ต้องมีการเขียนแก้ไข ปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้นทีละน้อยต่อไปอีกหลายครั้ง

ขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สิริชัยชาญ พักจำรูญ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย
ที่กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเสด็จพระราชดำเนินทรงดนตรีในต่างประเทศของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ทุกครั้ง และขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดส่วนพระองค์ สมเด็จพระเทพรัตนฯ
อาคารชัยพัฒนา พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ที่ช่วยรวบรวมรายละเอียดการทรงดนตรี หากไม่มีหนังสือ
เล่มนี้ จะบกพร่องเป็นอันมาก ขอบพระคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่เคยช่วยกันเขียนหนังสือมานุกรมศิลป
เพลงไทยในรอบ ๒๐๐ ปีกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งมี อาจารย์ ดร.ประพจน์ อิศวกรูฬการ อาจารย์อรดา
กัระนันท์ อาจารย์พิชิต ชัยเสรี อาจารย์อชิราภรณ์ วรรณดี คุณจรรยาพร สุเนตรวรกุล ซึ่งให้ข้อมูล
หลักเกี่ยวกับประวัตินักดนตรีไทยเป็นจำนวนมากในการเขียนหนังสือเล่มนี้

ขอบพระคุณ คุณสรศักดิ์ แผงสถา ครูอมร แม่นเมืองแมน ครูใหญ่ นภายน คุณอารีย์
นักดนตรี คุณสุทธิเดช รัตนทัศนีย์ ที่ให้ข้อมูลมากมายเกี่ยวกับงานเพลงละครร้อง ของ พรานบุรพ์ เพ็ชรรัตน์
แม่เลื่อน ไฉนนาวัน แม่ขม้อย คังคะรัตน์ ฯลฯ และเรื่องเพลงละครที่ดี ขอบพระคุณ คุณมณฑนา
โมรากุล ครูศรี ยงยุทธ ครูนคร ถนนอมรินทร์ ครูพวงค์ มุกดา คุณสุเทพ วงศ์กำแหง คุณสวัสดิ
ภกาพันธ์ คุณสุรพล ไททองณิก คุณจินตนา สุขสถิตย์ คุณพุดศรี เจริญพงษ์ คุณจารุดิษฐ์ มุสิกะพงษ์
ทายาทของครูสุมาน กาญจนผลิน ทายาทของครูส่งา อารัมภีร์ คุณอาจันต์ ปัญจพรรค์ คุณสุวัฒน์

วรติสภ คุณชาติ อินทวิชิตร คุณกำธร และคุณนันทวัน สุวรรณปิยะศิริ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงไทยสากล บรรดาที่สร้างขึ้นในยุคละครเวทีเป็นจำนวนมาก ขอบพระคุณอาจารย์แมนรัตน์ ศรีกรานนท์ อาจารย์กิติติ ศรีเปารยะ คุณสันทิต ตันตนันท์ อาจารย์สมใจ ชมไพศาล ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกำเนิดของเพลงแจ๊สในประเทศไทย โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับเพลงพระราชนิพนธ์ ที่อาจารย์แมนรัตน์ กรุณาเล่าให้ฟังหลายคราวด้วยกัน

ขอบพระคุณ คุณบุญนาถ เสียงสุวรรณ และคุณชุตินา นันทวัน แห่งสถานีวิทยุศึกษา ผู้จุดประกายให้ผู้เขียน เริ่มผลิตงานรวบรวมเพลงไทยเดิม และรายการเพลงสากลแต่ครั้งอดีต โดยสนับสนุนให้เริ่มงานบันทึกเสียงรายการวิทยุมาตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๒๐ จนถึงต้นปี ๒๕๔๘ เป็นเวลานานกว่า ๒๐ ปี จนสามารถผลิตเป็นรายการวิทยุได้มากกว่า ๑๔๐๐ ตอนคือรายการพบครุฑดนตรีไทย และรายการเพลงไทยสากลจากอดีต ทำให้มีข้อมูลมากมายนำมาเขียนได้ งานที่บันทึกเสียงไว้นี้ได้นำมาใช้อ้างอิงได้ในหนังสือเล่มนี้ได้มากมายหลายตอน เป็นประโยชน์ในการค้นหาข้อมูล ทั้งให้แหล่งที่มาของเพลงสากลเก่าได้เป็นอันมาก ที่สำคัญคือได้รักษาเพลงไทยสากลเก่าๆ ไว้มิให้สูญ

ขอขอบพระคุณ คุณพิพัฒน์ คคนาท ผู้จัดพิมพ์หนังสือตำนานสยามเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งได้ใช้ข้อมูลดนตรีมาเรียบเรียงจำนวนมาก คุณจรี บุญประเสริฐ หัวหน้าวงดนตรีจารุณก ที่ได้มอบเอกสารลายมือรวมข้อมูลบทเพลงเก่าของคณะฯ เป็นหลักฐานอ้างอิง คุณนิสา อาภรณ์ ผู้ให้ข้อมูลเพลงจากภาพยนตร์ไทยจำนวนมาก คุณนันทา อรุณไชย และคุณโชติรส เกตุแก้ว ที่ร่วมกันบันทึกข้อมูลเพลงไทยสากลจากภาพยนตร์ไทย จำนวนกว่า ๖๕๐ เพลง แล้วเสร็จมาแต่เดือนตุลาคม ๒๕๔๓ ทำให้สะดวกต่อการค้นหลักฐานเป็นอย่างยิ่ง ขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ทุกท่าน ที่ช่วยเพิ่มเติมภาพถ่ายและข้อมูลการแสดง ที่จัดในรายการวันศุกร์หลายรายการด้วยกัน

ขอบพระคุณ ดร.สุกรี เจริญสุข ที่ให้เอกสารข้อมูลทั้งเก่าและใหม่ ขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล และคณะของท่าน ที่ช่วยจัดการเรื่องข้อมูลแถบบันทึกเสียงเก่า ช่วยเปลี่ยนข้อมูลจากเทปและกล่องคิจิตอด ให้มาเป็นแผ่น DVD ขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อมร ทวีศักดิ์ ที่ได้ตั้งใจดี ช่วยอ่านข้อมูลดิบเบื้องต้น โดยตรวจแก้และตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อมูลที่อาจจะผิดพลาดก่อนที่จะส่งเข้าโรงพิมพ์ โดยเฉพาะคุณวาสนา พุ่มพัตถุน อาจารย์อชิราภรณ์ วรรณดี ผู้มีความอุตสาหะในการพิสูจน์อักษร ครั้งแล้วครั้งเล่า ขอบพระคุณ คุณเสาวรักษ์ สุคนธรังษี คุณสุพิทรา หาญวิริยะกิจ คุณกนกพร กรวิศวยศ คุณจิตริณี ศรีเสวกร์ คุณสำหรี ศรีสันจันทร์ คุณเสถียร ดวงจันทร์ทิพย์ ผู้ทำดัชนีรายชื่อท้ายเล่ม ด้วยความยากลำบาก เพื่อความสะดวกในการค้นเรื่องทั้งหมดนี้ ช่วยให้หนังสือเล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอบพระคุณ คุณวีรพล จตุรภัทร นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ผู้มาช่วยตรวจแก้ไขบรรดา
อุปสรรคทั้งหลายที่เกี่ยวกับเครื่องคอมพิวเตอร์สำนักงานหลายเครื่องที่ใช้ในการทำงานครั้งนี้ รวมทั้ง
ความอุตสาหะในการตรวจสอบ ล้างเครื่องที่ติดเชื้อไวรัสหลายเครื่องและหลายครั้ง

ท้ายที่สุดขอกราบบูชาในพระมหากษัตริย์คุณ พระภคินีคุณ บรรดาอดีตพระมหากษัตริย์ราชินี
พระราชวงศ์ และคุณครูแห่งศรัทธาคนตรีทุกพระองค์และทุกท่าน ที่ทรงงานและทำงานคนตรีไว้เป็นอเนกประการ
จนสามารถนำมาเผยแพร่ในครั้งนี้ได้ ทั้งคุณครูที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้เกี่ยวกับคนตรีทั้งหลาย
ทำให้ผู้เขียนทั้ง ๔ คน สามารถทำงานได้สำเร็จในครั้งนี้ ขอถวายบังคม น้อมรำลึกในพระมหากษัตริย์คุณ
แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี ด้วยการที่ได้รับการศึกษามาดี ได้
อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยภายใต้พระบรมโพธิสมภาร จนสามารถทำประโยชน์ในการเขียนหนังสือเล่มนี้ได้จน
แล้วเสร็จ

หากจะขาดพระนาม นามของท่านผู้เมตตาในการทำงานครั้งนี้ไปบ้างเพราะผิดตกหลงลืม ที่จะ
ได้ประกาศในพระกิตติคุณและกิตติคุณครั้งนี้ กราบขอประทานโทษไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพเพียง

คณะผู้เรียบเรียงหนังสือจดหมายเหตุคนตรี ๕ รัชกาล

พูนพิศ อมาตยกุล

เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์

อานันท์ นาคคง

อัมภฎฐ์ ศาคริก

